

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна

ЗАТВЕРДЖЕНО
Агробіологічний факультету
“ _____ ” _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ФІТОПАТОЛОГІЯ”**

Галузь знань	Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»
Спеціальність	Н1 Агроніомія
Освітня програма	Агроніомія
Факультет	Агробіологічний
Розробники:	завідувач кафедри фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, Дмитро ГЕНТОШ

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Фітопатологія»

Дисципліна «Фітопатологія» вивчає конкретні хвороби сільськогосподарських культур та розробляє системи захисних заходів проти них.

Мета і завдання фітопатології як науки полягає у вивченні поширення хвороб сільськогосподарських культур. Ідентифікації збудників хвороб та їх ареалів на території України, діагностичних ознак проявлення хвороб на різних органах рослин, впливу біотичних і абіотичних факторів середовища на розвиток хвороб, джерел та місць резервування зимуючої інфекції, заходів захисту від окремих хвороб та системи заходів проти хвороб окремої культури.

Кінцева мета – навчити майбутнього фахівця зменшувати до мінімуму втрати та недобори урожаю сільськогосподарських культур, які спричиняються хворобами.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>НІ Агрономія</i>	
Освітня програма	<i>Агрономія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна, дистанційна
Курс (рік підготовки)	2	
Семестр	4	4
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>год.</i>	<i>6 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>30 год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>106 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>4 год.</i>	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчити майбутнього фахівця зменшувати до мінімуму втрати та недобори урожаю сільськогосподарських культур, які спричиняються хворобами.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності;

ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність використовувати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плідівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин;

СК 3. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин

СК 7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище;

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії;

ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття;

ПРН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії;

ПРН 11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов;

ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільсько-господарської продукції відповідно до чинних вимог;

ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції;

ПРН 16. Організувати результативні і безпечні умови роботи.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна, дистанційна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. ЗАГАЛЬНА ФІТОПАТОЛОГІЯ. ХВОРОБИ ЗЕРНОБОБОВИХ, КОРЕНЕПЛІДНИХ І БУЛЬБОПЛІДНИХ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР														
Тема 1. Вступна лекція. Предмет і завдання фітопатології, зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація хвороб рослин.	1	6	2				4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 2. Збудники хвороб рослин. Загальна характеристика фітопатогенних грибів.	1	8	2		2		4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 3. Імунітет рослин	1	6	2				4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 4. Прогноз розвитку інфекційних хвороб рослин.	1	6	2				4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 5. Хвороби зернових культур. Інтегрований захист від хвороб.	2	14	2		8		4	11,9	0,5	0,4				11
Тема 6. Хвороби зернобобових культур. Інтегрований захист від хвороб.	1	8	2		2		4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 7. Хвороби картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	1	9	2		3		4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 8. Хвороби буряка столового та картоплі. Інтегрований захист	1	9	2		3		4	6,9	0,5	0,4				6

від хвороб.													
Разом за модулем 1	66		16		18		32	60	4	3			53
Модуль 2. ХВОРОБИ ОВОЧЕВИХ, ПЛОДОВО-ЯГІДНИХ КУЛЬТУР ТА ВИНОГРАДУ													
Тема 1. Хвороби капустияних культур. Інтегрований захист капусти від хвороб.	1	4	1		1		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 1. Хвороби цибулевих культур. Інтегрований захист цибулі і часнику від хвороб.	1	3,5	1		0,5		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 2. Хвороби селерових культур. Інтегрований захист моркви від хвороб.	1	3,5	1		0,5		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 2. Хвороби гарбузових культур. Інтегрований захист огірка від хвороб.	1	4	1		1		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 2. Хвороби пасльонових культур. Інтегрований захист томатів від хвороб.	1	4	1		1		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 3. Хвороби плодових зерняткових культур та інтегрована система захисту.	1	8	2		2		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 4. Хвороби плодових кісточкових плодових культур та інтегрована система захисту.	1	8	2		2		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 6. Хвороби смородини та агрусу. Інтегрований захист культур від хвороб.	1	8	2		2		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 7. Хвороби суниці та інтегрована система захисту.	1	7	2		1		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 7. Хвороби винограду та	1	4	1		1		2	5,7	0,4	0,3			5

інтегрована система захисту.												
Разом за модулем 2	54	14	12	28	60	4	3				53	
Усього годин	120	30	30	60	120	8	6				108	
Курсовий проєкт (робота) з _____		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
(якщо є в навчальному плані)												
Усього годин	120	30	30	60	120	8	6				108	

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступна лекція. Предмет і завдання фітопатології, зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація хвороб рослин.	2
2	Збудники хвороб рослин. Загальна характеристика фітопатогенних грибів.	2
3	Імунітет рослин	2
4	Прогноз розвитку інфекційних хвороб рослин.	2
5	Хвороби зернових культур. Інтегрований захист від хвороб.	2
6	Хвороби зернобобових культур. Інтегрований захист від хвороб.	2
7	Хвороби картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	2
8	Хвороби буряка столового та картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	2
9	Хвороби капустяних культур. Інтегрований захист капусти від хвороб. Хвороби цибулевих культур. Інтегрований захист цибулі і часнику від хвороб.	2
10	Хвороби селерових культур. Інтегрований захист моркви від хвороб. Хвороби гарбузових культур. Інтегрований захист огірка від хвороб. Хвороби пасльонових культур. Інтегрований захист томатів від хвороб.	3
11	Хвороби плодових зерняткових культур та інтегрована система захисту.	2
12	Хвороби плодових кісточкових плодових культур та інтегрована система захисту.	2
13	Хвороби смородини та агрусу. Інтегрований захист культур від хвороб.	2
14	Хвороби суниці та інтегрована система захисту.	2
15	Хвороби винограду та інтегрована система захисту.	1

	Разом	30
--	--------------	----

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гриби – як збудники хвороб	2
2,3	Хвороби зернових культур	4
4	Хвороби кукурудзи	2
5	Хвороби зернобобових культур	2
6	Хвороби льону та ріпаку	2
7	Хвороби соняшнику, тютюну і махорки	2
8	Хвороби буряку	2
9	Хвороби картоплі	2
	Написання модульної роботи №1	0,5
10	Хвороби капусти, помідорів, цибулі та огірків	2
11	Хвороби зерняткових плодкових культур	2
12	Хвороби кісточкових плодкових культур	2
13	Хвороби суниці та малини	2
14	Хвороби смородини та агрусу	2
15	Хвороби винограду	1
	Написання модульної роботи №2	0,5
	Разом	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гриби – як збудники хвороб	4
2,3	Хвороби зернових культур	8
4	Хвороби кукурудзи	4
5	Хвороби зернобобових культур	4
6	Хвороби льону та ріпаку	4
7	Хвороби соняшнику, тютюну і махорки	4
8	Хвороби буряку	4
9	Хвороби картоплі	4
10	Хвороби капусти, помідорів, цибулі та огірків	4
11	Хвороби зерняткових плодкових культур	4
12	Хвороби кісточкових плодкових культур	4
13	Хвороби суниці та малини	4
14	Хвороби смородини та агрусу	4
15	Хвороби винограду	2
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
(вибрати необхідне чи доповнити)

- екзамен;
- модульні тести;
- захист лабораторних / практичних.

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальна фітопатологія. хвороби зернобобових, коренеплідних і бульбоплідних овочевих культур		
Лабораторна робота 1.	ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії; ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття; ПРН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії; ПРН 11. Ініціювати	10
Лабораторна робота 2,3.		10
Лабораторна робота 4.		10
Лабораторна робота 5.		10
Лабораторна робота 6.		10
Лабораторна робота 7.		10
Лабораторна робота 8.		10

	<p>оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов; ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог; ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції; ПРН 16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи.</p>	
Модульна контрольна робота 1.	Складання тестового індивідуального завдання	30
Разом за модулем 1		100
Модуль 2. Хвороби овочевих, плодово-ягідних культур та винограду		
Лабораторна робота 10.	<p>ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії; ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття; ПРН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії; ПРН 11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов; ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції відповідно до</p>	20
Лабораторна робота 11.		10
Лабораторна робота 12.		10
Лабораторна робота 13.		10
Лабораторна робота 14.		10
Лабораторна робота 15.		10

	чинних вимог; ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції; ПРН 16. Організувати результативні і безпечні умови роботи.	
Модульна контрольна робота 2.	Складання тестового індивідуального завдання	30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M_1 + M_2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік		30
Разом за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові покликання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - *покликання*) <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4324>;
- покликання на цифрові освітні ресурси:
- Журнал: Карантин і захист рослин – режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/Portal/chem_biol/Kizr/

- Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук – режим доступу: dns.gb.com.ua
 - Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – режим доступу: : : [https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi nasinnictva-tarozsadnictva/fitosanitarnij-kontrol/fitosanitarnij-monitoring](https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-tarozsadnictva/fitosanitarnij-kontrol/fitosanitarnij-monitoring)
 - Журнал: European Journal of Plant Pathology – режим доступу: <https://www.springer.com/journal/10658>
 - Журнал: Biological Invasions – режим доступу: <https://www.springer.com/journal/10530>
 - EPPO (2016) EPPO Global Database [Electronic resource]. Mode of access: <https://gd.eppo.int>.
 - European & Mediterranean Plant Protection Organization – режим доступу: <https://www.eppo.int>
 - підручники, навчальні посібники, практикуми;
 - 1. Сільськогосподарська фітопатологія : підручник / І.Л. Марков, О.В. Башта, Д.Т. Гентош, М.Й. Піковський. За редакцією професора І.Л. Маркова. Київ :ТОВ Інтерсервіс, 2017. 570 с.
 - методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів денної, заочної та дистанційної (за наявності) форм здобуття вищої освіти;
 - програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).
- https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u421/nav_praktika_fit_0.pdf

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Сільськогосподарська фітопатологія : підручник / І.Л. Марков, О.В. Башта, Д.Т. Гентош, М.Й. Піковський. За редакцією професора І.Л. Маркова. Київ :ТОВ Інтерсервіс, 2017. 570 с.
2. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні / [упорядкув. В.У. Ящук]. Київ: Юнівест Медіа, 2021. 1020с.
3. Гентош Д.Т., Башта О.В., Глимязний В.А. “Фітопатологія”. Методичні вказівки до проведення лабораторних робіт із дисципліни. Частина 1. Хвороби зернових культур. / Київ : Вид. центр НУБіП України. 2019. 184 с.
4. Гентош Д.Т., Башта О.В., Глимязний В.А. “Фітопатологія”. Методичні вказівки до проведення лабораторних робіт із дисципліни. Частина 2. Хвороби зернобобових, прядивних та технічних культур. / Київ : Вид. центр НУБіП України. 2019. 40 с.
5. Гентош Д.Т., Башта О.В., Глимязний В.А. “Фітопатологія”. Методичні вказівки до проведення лабораторних робіт із дисципліни. Частина 3. Хвороби технічних та овочевих культур./ Київ : Вид. центр НУБіП України. 2019. 179 с.